

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Захарова Дмитра Миколайовича
на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення управління соціальним
капіталом підприємства»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»**

Рецензенти, які призначені Вченою радою Державного університету «Житомирська політехніка» (протокол № 6 від 25 жовтня 2021 р.):

д.е.н., професор Остапчук Тетяна Петрівна,

к.е.н., доцент Сивак Олена Борисівна,

на основі результатів засідання фахового семінару з попередньої експертизи дисертації Захарова Дмитра Миколайовича на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення управління соціальним капіталом підприємства» (протоколу № 11 від 19 листопада 2021 р.) прийняли наступне рішення:

Науковий рівень дисертаційної роботи Захарова Дмитра Миколайовича на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення управління соціальним капіталом підприємства» відповідає вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Робота містить нові положення і практичні розробки, які в сукупності вирішують наукову проблему, що полягає у обґрунтуванні теоретичних положень, а також розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління соціальним капіталом.

Актуальність теми дослідження. В останні десятиліття поняття соціального капіталу набирало все більшої популярності в економіці. Цей підхід кинув виклик традиційному визначенню “капіталу”, підкреслюючи роль, яку соціальні мережі, довіра та соціальні норми відіграють в економічному розвитку та добробуті. Дослідження показує, що концепція соціального капіталу є основоположною для

вивчення добробуту суб'єктів господарювання всіх рівнів та може мати як позитивний, так і негативний вплив на розширення можливостей партнерства. З огляду на вищевказане, представлена на розгляд дисертаційна робота Захарова Дмитра Миколайовича на тему «Обліково-аналітичне забезпечення управління соціальним капіталом підприємства» має високий рівень актуальності та затребуваності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного університету «Житомирська політехніка» і є складовою державної програми досліджень за темою «Трансформація соціальної відповідальності бізнесу в умовах гібридної війни» (номер державної реєстрації 0117U006477). У межах виконання наукової теми автором проведені дослідження, що пов'язані з теоретичним обґрунтуванням та удосконаленням обліково-аналітичного забезпечення управління соціальним капіталом підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні і розробці організаційно-методичних рекомендацій з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління соціальним капіталом підприємства. У процесі проведеного дослідження отримано результати, яким характерна наукова новизна:

удосконалено:

- модель управління соціальним капіталом підприємства, яка враховує поточний стан та можливості потенційного розвитку соціального капіталу, що дозволить зменшити операційні та транзакційні витрати, які виникають в результаті соціально-економічних взаємодій між суб'єктами господарювання;

- методичні положення визнання в системі бухгалтерського обліку мережевих нематеріальних активів як складової соціального капіталу, що було враховано в методиці оцінки соціального капіталу як об'єкта бухгалтерського обліку;

- процес вибору критеріїв для оцінки партнерської взаємодії через використання аналітичного інструментарію методу відстаней шляхом

формування рейтингу бізнес-одиниць, що дозволяє визначити ступінь впливу контрагента на формування соціального капіталу;

- методика оцінки вартості соціального капіталу на етапі його формування, з використанням методу «Value explorer», що дозволяє відобразити соціальний капітал в системі бухгалтерського обліку;

- модель бухгалтерського обліку соціального капіталу підприємства, яка враховує відображення мережевих нематеріальних активів на запропонованому рахунку 126 «Мережеві нематеріальні активи», зі здійсненням щорічного тесту на їх переоцінку та відображенням суттєвого відхилення на рахунку 192 «Соціальний капітал підприємства», що дозволить відобразити соціальний капітал в звітності за його актуальною справедливою вартістю;

- організаційно-методичні підходи до розкриття інформації про соціальні заходи суб'єктів господарювання та відображення соціального капіталу у звітності в частині вдосконалення представлення інформації про соціальний капітал, що дозволить підвищити рівень порівнюваності інформації про діяльність різних суб'єктів господарювання;

- методику визначення впливу довіри як елемента соціального капіталу на рівень економічного розвитку через показник ВВП, який підтверджує цінність соціального капіталу для процесів якісних перетворень сукупності знань та досвіду в мережеві нематеріальні активи, які можуть бути використані для отримання конкурентних переваг і створення додаткової вартості як на макро-рівні (у вигляді створення або вдосконалення державних інститутів), так і на мікро-рівні (через утворення партнерських мереж);

набуло подальшого розвитку:

- трактування поняття «соціальний капітал підприємства» як об'єкта бухгалтерського обліку: це ресурс у вигляді сформованих, постійних, усталених форм високоефективних соціально-економічних взаємодій, що мають економічну цінність і використовуються в господарській діяльності для отримання економічних вигід у майбутньому, що виникає в результаті формування і використання мережевих нематеріальних активів;

- обґрунтування впливу такого об'єкта бухгалтерського обліку як соціальний капітал підприємства для власників активів, які беруть участь у нових формах соціально-економічної взаємодії у вигляді платформ краудфандингу, краудсорсингу, однорангового кредитування, що підтверджено результатами опитування учасників програми NUPASS та впливає на розвиток мережевої економіки вцілому.

Практичне значення одержаних результатів полягає в наступному: рекомендації з методики оцінки партнерської взаємодії були розглянуті у практичній діяльності АТ «Житомирський маслозавод» (довідка № 683 від 20.10.2021); модель управління соціальним капіталом підприємства розглянута та прийнята до уваги ТОВ «Джой Тім» (довідка від 14.10.2021 р.); Спілкою аудиторів України була розглянута пропозиція щодо трактування поняття «соціальний капітал підприємства» (довідка № 1-10 від 18.10.2021 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційної роботи оприлюднені автором на 15 міжнародних, всеукраїнських і міжрегіональних конференціях, серед них: Всеукраїнська науково-практична конференція «Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції», (м. Київ, 10-11 жовтня 2019 р.); VII Міжнародна науково-практична конференція: Розвиток бізнес-аналітики, обліку та оподаткування в умовах глобалізації, загострення енергетичних проблем (м. Дніпро, 11-12 квітня 2019 р.); Міжнародна наукова конференція "Розвиток інтегрованої звітності підприємств" (м. Житомир, 4-5 жовтня 2019 р.); XV Міжнародна науково-практична конференція «Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність» (м. Київ, 14-15 березня 2019 р.); IV Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Облік, оподаткування, контроль та аналіз в активізації діяльності економічних суб'єктів» (м. Київ, 22 березня 2019 р.); Міжнародна науково-економічна конференція "Вплив обліку та фінансів на розвиток економічних процесів" (м. Ужгород, 17-18 травня 2019 р.); Всеукраїнська науково-практична on-line конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвячена Дню науки,

(м. Житомир, 15-17 травня 2019 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення в умовах переходу до Індустрії 4.0» (м. Рівне, 26-27 березня 2020 р.); Всеукраїнська науково-практична on-line конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвячена Дню науки (м. Житомир, 11-15 травня 2020 р.); I Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція (м. Харків, 22 березня 2018 р.); Міжнародний форум "Торгівля та сфера послуг: світові освітні та наукові тренди" (м. Київ, 16-17 травня 2018 р.); XVII Міжнародна наукова конференція «Фінансовий ринок: інституції та інструменти» (м. Львів, 3-6 червня 2018 р.); I Міжнародна науково-практична конференція "Фінансові механізми сталого розвитку України" (м. Харків, 25-26 жовтня 2018 р.); XIV Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених "Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку" (м. Львів, 15-16 травня 2019 р.); International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges "Innovative economic-social Approaches in the Knowledge Society" (м. Бухарест, 12-13 грудня 2019 р.).

Повнота опублікування результатів дослідження. Основні положення наукових розробок, отриманих здобувачем, опубліковано у 28 наукових праць загальним обсягом 11,96 друк. арк. (авторський обсяг – 7,0 друк. арк.), із них 11 статей у наукових фахових виданнях загальним обсягом 8,94 друк. арк. (авторський обсяг – 4.57 друк. арк.), у т.ч. 5 статей у наукових періодичних виданнях, включених до наукометричної бази SCOPUS та WOS, загальним обсягом 4,34 друк. арк.; інших виданнях 4,6 друк. арк.; 17 – у матеріалах і тезах конференцій обсягом 3,02 друк. арк. (авторський обсяг – 2,33 друк. арк.).

Основні публікації, що відтворюють наукові результати проведеного дослідження:

Статті у наукових виданнях наукометричних баз SCOPUS та WOS:

Zakharov D., Bezruchuk S., Poplavska V., Laichuk S., Khomenko H. The ability of trust to influence GDP per capita. *Problems and Perspectives in*

Management. 2020. № 18(1), P. 302-314. doi:10.21511/ppm.18(1).2020.26. (загальний обсяг 1,02 д.а., особисто автору належить 0,2 д.а.: визначено вплив довіри як елемента соціального капіталу на показник ВВП на душу населення).

Жиглей И.В., Захаров Д.М. Социальный капитал бизнеса в условиях гибридной войны: понятие, составляющие, функции. *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 2019. № X / 1. С. 275-285. (загальний обсяг 0,66 д.а., особисто автору належить 0,33 д.а.: визначено поняття соціального капіталу та його функції).

Zhyhlei I., Zakharov D. Theoretical Approaches Of Social Capital Measurement. *Cogito – Multidisciplinary Research Journal*. 2019. Vol. XI, no. 4/December. P. 155-166. (загальний обсяг 0,71 д.а., особисто автору належить 0,36 д.а.: проаналізовано підходи для здійснення оцінки соціального капіталу).

Ievdokymov V., Lehenchuk S., Zakharov D., Andrusiv U., Usatenko O., Kovalenko L. Social capital measurement based on «The value explorer» method. *Management Science Letters*. 2020. № 10 (6), P. 1161-1168. doi:10.5267/j.msl.2019.12.002. (загальний обсяг 0,94 д.а., особисто автору належить 0,16 д.а.: запропоновано методіку оцінки соціального капіталу методом «The value explorer»).

Zhyhlei I., Zakharov D., Ciobanu Gh. The Counterparties' Influence on Enterprise's Social Capital Formation. *Indonesian Journal of Sustainability Accounting and Management (IJSAM)*. 2020. Vol. 4, No 1. (загальний обсяг 1,01 д.а., особисто автору належить 0,34 д.а.: визначено вплив контрагентів на формування соціального капіталу підприємства).

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б»:

Жиглей И.В., Захаров Д.М. Звіт з управління – складова фінансової, нефінансової чи інтегрованої звітності? *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. Вип. 1 (42). С. 18-24. (загальний обсяг 0,71 д.а., особисто автору належить 0,36 д.а.: запропоновано організаційно-методичні підходи до відображення соціального капіталу підприємства у «Звіті про управління»).

Кучер С.В., Захаров Д.М. Сучасні тенденції розкриття в Україні та світі інформації про соціальні заходи суб'єктів господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 644-648. (загальний обсяг 0,55 д.а., особисто автору належить 0,27 д.а.: описано підходи щодо відображення соціального капіталу в звітності).

Захаров Д.М. Вимірювання соціальних нематеріальних активів як фактора впливу на формування соціального капіталу. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. Вип. 3(93). С. 28-34. (0,91 д.а.).

Захаров Д.М. Аналіз поняття «соціальний капітал» в літературі. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. Вип. 3(97), с. 23-29. [https://doi.org/10.26642/ema-2021-3\(97\)-23-29](https://doi.org/10.26642/ema-2021-3(97)-23-29). (0,87 д.а.).

Статті у інших наукових виданнях:

Zhyhlei I., Zakharov D. The sharing economy formation through the social capital development. *Public Policy and Accounting*. 2021, Vol. 1 (3). [https://doi.org/10.26642/ppa-2021-1\(3\)-12-21](https://doi.org/10.26642/ppa-2021-1(3)-12-21). (загальний обсяг 1,05 д.а., особисто автору належить 0,52 д.а.: встановлено значення шерінгової економіки для розвитку соціальної партнерської взаємодії).

Городиский Н.П., Захаров Д.М. Отображение социального капитала в информационных системах бухгалтерского учёта. *Studia Universitatis Moldaviae: Ştiinţe exacte şi economice*. 2019. № 7 (127). С. 170-175. (загальний обсяг 0,51 д.а., особисто автору належить 0,25 д.а.: описано проблеми відображення соціального капіталу в інформаційних системах обліку).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

Захаров Д.М. Застосування «value explorer» методу для оцінки соціального капіталу. *Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції», 10-11 жовтня 2019 року*. Київ: НУБіП України, 2019. С. 61-62. (0,14 д.а.)

Жиглей І.В., Захаров Д.М. Звіт про управління як крок до складання інтегрованої звітності: переваги та недоліки. *Тези VII Міжнародної науково-*

практичної конференції: Розвиток бізнес-аналітики, обліку та оподаткування в умовах глобалізації, загострення енергетичних проблем, 11-12 квітня 2019 року. Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара. 2019. С. 130-132. (загальний обсяг 0,2 д.а., особисто автору належить 0,1 д.а.: описано тенденції розвитку нефінансової звітності в Україні).

Захаров Д.М. Інтегрована звітність як новий рівень розвитку корпоративної звітності. *Тези Міжнародної наукової конференції «Розвиток інтегрованої звітності підприємств». 4-5 жовтня 2019 року,* Житомир: «Житомирська політехніка», 2019. С. 64-65. (0,14 д.а.)

Захаров Д.М. Концентрація соціального капіталу в зонах зростання інноваційної економіки в умовах гібридної війни. *Тези XV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність», 14-15 березня 2019 року.* Київ: «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2019. С.113-115. (0,25 д.а.)

Захаров Д.М. Проблеми оцінки соціального капіталу в умовах гібридної війни. *Тези IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Облік, оподаткування, контроль та аналіз в активізації діяльності економічних суб'єктів», 22 березня 2019 року.* Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2019. С. 89-90. (0,1 д.а.)

Жиглей І.В., Захаров Д.М. Роль додаткових комерційних валют у формуванні соціального капіталу. *Тези Міжнародної науково-економічної конференції «Вплив обліку та фінансів на розвиток економічних процесів», 17-18 травня 2019 року.* Ужгород: Видавництво «ФОП Сабов А.М.» 2019. С. 270-272. (загальний обсяг 0,18 д.а., особисто автору належить 0,1 д.а.: визначенно значення додаткових комерційних валют для формування соціальної партнерської мережі).

Захаров Д.М. Соціальний капітал як фактор розвитку підприємства в умовах гібридної війни. *Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвячена Дню науки,*

15-17 травня 2019 року. Житомир: «Житомирська політехніка», 2019. С. 307-307. (0,23 д.а.)

Захаров Д.М. Вплив соціальних нематеріальних активів на формування соціального капіталу підприємства. *Тези Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення в умовах переходу до Індустрії 4.0», 26-27 березня 2020 року.* Рівне: Національний університет водного господарства та природокористування, 2020. С. 66-68. (0,19 д.а.)

Захаров Д.М. Кореляційний зв'язок між соціальним капіталом та економічним розвитком. *Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої Дню науки, 11-15 травня 2020 року.* Житомир: «Житомирська політехніка», 2020. С. 259-260. (0,2 д.а.)

Захаров Д.М. Сутність соціальної звітності. *Тези Міжнародної наукової конференції «Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу», 20-21 жовтня 2017 року.* Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2017. С. 214-215. (0,14 д.а.).

Захаров Д.М. Інтервована звітність як нова форма представлення інформації. *Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки, 16-18 травня 2018 року.* Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2018. С. 254. (0,12 д.а.)

Захаров Д.М. Роль соціальних норм в управлінні підприємством. *Тези I Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 22 березня 2018 року.* Харків: Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2018. С. 268-270. (0,19 д.а.).

Захаров Д.М. Вплив освіти на формування соціального капіталу. *Міжнародний форум «Торгівля та сфера послуг: світові освітні та наукові тренди», 16-17 травня 2018 року.* Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2018. С. 30-33. (0,19 д.а.)

Жиглей І.В., Захаров Д.М. Формування соціального капіталу в умовах гібридної війни. *Матеріали XVII Міжнародної наукової конференції «Фінансовий ринок: інституції та інструменти», 3-6 червня 2018 року*, Львів: Львівська політехніка, 2018. С. 39-40. (загальний обсяг 0,16 д.а., особисто автору належить 0,08 д.а.: описано значення соціального капіталу на макро-рівні)

Захаров Д.М. Формування довіри як елемента соціального капіталу в умовах гібридної війни. *Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансові механізми сталого розвитку України», 25-26 жовтня 2018 року*. Харків: Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2018. С. 282-285. (0,16 д.а.).

Захаров Д.М. Особливості взаємозв'язку соціальної мережі та соціального капіталу в умовах гібридної війни. *Тези XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку», 15-16 травня 2019 року*. Львів: Львівський торговельно-економічний університет, 2019. С. 170-172. (0,15 д.а.).

Zakharov D. The Essence of Social Capital Concept. *International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges «Innovative economic-social Approaches in the Knowledge Society», December 12th - 13th, 2019*. Bucharest: «Artifex» University of Bucharest, 2019. P. 206-212. (0,35 д.а.).

Було запропоновано офіційних опонентів, які є провідними фахівцями із заявленої спеціальності та за темою дисертаційної роботи:

–доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів, обліку і оподаткування Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Дмитра Моторного, СОКОЛА Олега Григорійовича;

–доктора економічних наук, доцента, доцента кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Сумського державного університету МАКАРЕНКО Інну Олександрівну.

Висновок. Дисертаційна робота Захарова Д.М. на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення управління соціальним капіталом підприємства» відповідає вимогам п. 9-12 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ № 167 від 06 березня 2019 року із відповідними змінами, а саме: є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі науки з обліку, аналізу та оподаткування, що розв'язують конкретні наукові проблеми.

Рекомендовано прийняти до захисту дисертаційну роботу Захарова Дмитра Миколайовича на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення управління соціальним капіталом підприємства».

Рецензенти:

Завідувач кафедри менеджменту та підприємництва
Державного університету «Житомирська політехніка»,
доктор економічних наук, професор

Тетяна ОСТАПЧУК

Доцент кафедри теоретичної та
прикладної лігвістики,
Державного університету «Житомирська політехніка»,
кандидат економічних наук, доцент

Олена СИВАК

Вірність підпису засвідчую
Начальник загального відділу
Тетяна Маркова